

AVUSTURYA'DA 14 YAŞ ALTI
BAŞÖRTÜSÜ YASAĞI:
TEMEL HAKLAR, İSLAM KARŞITLIĞI VE
TÜRK DİASPORASI

M. Mustafa İyi

AYBÜ - GPM
GÖÇ POLİTİKALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

AYBÜ - GPM
GÖÇ POLİTİKALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

AYBÜ GPM - Rapor Serisi 19

AVUSTURYA'DA 14 YAŞ ALTI BAŞÖRTÜSÜ YASAĞI: TEMEL HAKLAR, İSLAM KARŞITLIĞI VE TÜRK DİASPORASI

M. Mustafa İyi

HAZİRAN 2026

AYBÜ - GPM
GÖÇ POLİTİKALARI
UYGULAMA VE ARASTIRMA MERKEZİ

AYBÜ-GPM Rapor Serisi - 19

M. Mustafa İYİ

Grafik Tasarım : Nurgül YILMAZ

E-ISBN : 978-605-4929-46-7

Atıf İçin:

İyi, M. M. (2026). Avusturya’da 14 Yaş Altı Başörtüsü Yasağı: Temel Haklar, İslam Karşıtlığı ve Türk Diasporası. AYBÜ-GPM Rapor Serisi-19. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (AYBÜ-GPM).

2026 © Tüm Hakları Saklıdır

Göç Politikaları Merkezi’nin izni alınmadan kısmen veya tamamen elektronik veya basılı olarak çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Raporunda belirtilen görüşler yazara aittir ve Merkez’in görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

2026 © All Rights Reserved

No part of this report may be reproduced, copied or transmitted in any form or by any means, electronic or printed, without the permission of Migration Policy Center. The views expressed in this report are the author’s own and do not necessarily reflect the Center’s stance or policy.

Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (AYBÜ-GPM)

Adres : Güvenerler Mah. Cinnah Cad. No: 16 Çankaya / ANKARA

Telefon : 0 312 906 10 95

E-Posta : gpm@aybu.edu.tr

Web : www.aybu.edu.tr/gpm

İÇİNDEKİLER

➤ A. GİRİŞ	6
➤ B. BAŞÖRTÜSÜ YASAĞININ TARİHSEL ARKA PLANI VE MEVCUT DURUM	7
➤ C. HUKUKİ TARTIŞMALAR VE TOPLUMSAL BOYUT	13
➤ D. SONUÇ VE POLİTİKA ÖNERİLERİ	15
➤ EXTENDED ABSTRACT (GENİŞLETİLMİŞ ÖZET)	19
➤ KAYNAKÇA	21
➤ ÖZGEÇMİŞ	22

A. GİRİŞ

Türkiye'nin 12. Kalkınma Planı (2024-2028), yurt dışında yaşayan Türklerin karşı karşıya kaldığı ayrımcılık ve İslam karşıtlığını önemli bir politika alanı olarak tanımlamaktadır. Plan kapsamında, yükselen İslam düşmanlığına karşı kamuoyunun bilgilendirilmesi, hukuki takip mekanizmalarının desteklenmesi ve bu alandaki kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi hedeflenmektedir (bkz. Madde 821.1 ve Madde 821.3).¹ Bu çerçevede Avrupa'da son yıllarda giderek görünür hale gelen İslam karşıtı siyasi söylemler ve hukuki düzenlemeler, yalnızca Avrupa iç siyaseti açısından değil, aynı zamanda yurt dışında yaşayan Türk diasporasının temel hak ve özgürlükleri açısından da önem taşımaktadır. Bu tartışmaların en dikkat çekici örneklerinden biri ise Avusturya'da yeniden gündeme gelen 14 yaş altındaki kız çocuklarına yönelik başörtüsü yasağıdır.

Başörtüsü yasağı tartışması Avusturya'da yeni değildir. Ancak bugün tartışmanın yeniden gündeme taşınması, Avrupa'da İslam karşıtlığının yalnızca aşırı sağ partilerle sınırlı olmadığını; aksine merkez siyasetin de giderek bu söylemi benimsediğini göstermektedir. Bu nedenle konunun önemi sadece eğitim politikası veya çocuk hakları bağlamında değil; din özgürlüğü, Müslüman görünürlüğü, entegrasyon politikaları ve Avrupa'daki Türk diasporasının kamusal konumu açısından değerlendirilmelidir. Bu rapor, Avusturya'da yeniden gündeme gelen 14 yaş altı başörtüsü yasağını tarihsel arka planı, hukuki boyutu, siyasal söylem zemini ve toplumsal etkileri çerçevesinde ele almaktadır. Ayrıca çalışma, yasağın Avrupa'da yükselen İslam karşıtlığı bağlamındaki yerini incelemeyi, Türk diasporası açısından doğurabileceği sonuçları değerlendirmeyi ve ilgili politika alanlarına yönelik tespitler sunmayı amaçlamaktadır.

¹ Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028), Ankara, 2023, s. 198-199.

B. BAŞÖRTÜSÜ YASAĞININ TARİHSEL ARKA PLANI VE MEVCUT DURUM

Avusturya’da başörtüsü yasağı ilk kez 2019 yılında Avusturya Halk Partisi² (ÖVP) ile Özgürlük Partisi³ (FPÖ) koalisyonu döneminde gündeme gelmiştir. Dönemin hükümeti, ilkokullarda başörtüsünü yasaklayan düzenlemeyi “çocukları koruma”, “entegrasyon” ve “siyasal İslam’la mücadele” söylemleriyle savunmuştur.⁴ Ancak yasa, 2020 yılında Avusturya Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. Mahkeme kararında düzenlemenin fiilen yalnızca Müslüman kız çocuklarını hedef aldığı ve devletin dini tarafsızlık ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilmiştir. Ayrıca yasağın eşitlik ilkesini ihlal ettiği ifade edilmiştir.⁵ Buna rağmen başörtüsü tartışması Avusturya siyasetinin gündeminden çıkmamıştır. Özellikle göç, entegrasyon ve “siyasal İslam” tartışmaları içerisinde başörtüsü yeniden sembolik bir mesele haline getirilmiştir. 2025 yılında kurulan yeni hükümet döneminde ise konu tekrar gündeme taşınmış ve bu kez daha geniş kapsamlı bir düzenleme hazırlanmıştır.

2025 sonunda Avusturya Parlamentosu’nda kabul edilen yeni düzenleme, 14 yaş altındaki kız çocuklarının kamu ve özel okullarda başörtüsü takmasını yasaklamaktadır. Yasanın 1 Eylül 2026 itibarıyla uygulanması planlanmaktadır. Düzenleme, hükümet ortakları olan ÖVP, Sosyal Demokrat Partisi (SPÖ) ve Liberal parti (NEOS) tarafından desteklenmiş; FPÖ de yasağa destek vermiştir.⁶ Yalnızca Yeşiller Partisi düzenlemeye açık şekilde karşı çıkmış; yasağın anayasal eşitlik ilkesi açısından sorunlu olduğunu, Müslüman kız çocuklarını damgalama riski taşıdığını ve entegrasyon meselelerinin yasaklayıcı politikalarla çözülemeyeceğini savunmuştur.⁷ Bu durum, 2019’daki süreçten önemli bir farklılığa işaret etmektedir. Altı yıl önce başörtüsü yasağı daha çok FPÖ’nün göç ve İslam karşıtı söylemleriyle ilişkilendirilirken, bugün merkez siyasetin de bu söylemi benimsediği görülmektedir. Böylece başörtüsü karşıtı yaklaşım, aşırı sağın marjinal bir talebi olmaktan çıkarak daha geniş bir siyasal zeminde meşruiyet kazanmaktadır.

² Merkez sağ parti olarak konumlandırılabilir.

³ Popülist aşırı sağ parti olarak konumlandırılabilir.

⁴ The Guardian, “Austria approves headscarf ban in primary schools”, 16 Mayıs 2019, <https://www.theguardian.com/world/2019/may/16/austria-approves-headscarf-ban-in-primary-schools> (Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2026).

⁵ Verfassungsgerichtshof Österreich (VfGH), “Verhüllungsverbot an Volksschulen ist verfassungswidrig”, 11 Aralık 2020, https://www.vfgh.gv.at/medien/Verhuellungsverbot_an_Volksschulen_ist_verfassungswid.de.php (Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2026).

⁶ Österreichisches Parlament, “Nationalrat beschließt Kopftuchverbot für unter 14-jährige Schülerinnen”, 11 Aralık 2025, https://www.parlament.gv.at/aktuelles/pk/jahr_2025/pk1172 (Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2026).

⁷ ORF, “Breite Mehrheit für Kopftuchverbot”, 11 Aralık 2025, <https://orf.at/stories/3414100/> (Erişim Tarihi: 20 Mayıs 2026).

Avusturya İslam Cemaati (Islamische Glaubensgemeinschaft in Österreich - IGGÖ) Başkanı Ümit Vural da katıldığı bir panelde bu dönüşüme dikkat çekmektedir. Vural'a göre mesele sadece hukuki değildir; aynı zamanda Müslümanların Avusturya toplumundaki yeri ve görünürlüğüyle ilgilidir.⁸ Vural, altı yıl önce Anayasa Mahkemesi'nin yasağı iptal etmesine rağmen aynı tartışmanın bugün daha sert biçimde geri dönmesini, Müslüman toplumun yalnızca hukuki mücadeleyle yetinmemesi gerektiğinin göstergesi olarak değerlendirmektedir. Vural'ın dikkat çektiği önemli noktalardan biri de yasağın “çocukları koruma” söylemiyle gerekçelendirilmesidir. Avusturya hükümeti, zorla başörtüsü taktırıldığı iddiasını düzenlemenin temel gerekçelerinden biri olarak sunmaktadır. Ancak IGGÖ'nün yaklaşımı, bireysel baskı iddialarının genel bir yasak için gerekçe olamayacağı yönündedir. Vural seminerde, “zorla başörtüsü taktırılan çocuklar varsa bunun bireysel olarak ele alınması gerektiğini, isteyerek başörtüsü takan çocukların ise cezalandırıldığını” ifade etmektedir.⁹

Bu noktada yasağın yalnızca hukuki değil, aynı zamanda toplumsal ve psikolojik sonuçlar doğurabileceği de tartışılmaktadır. Nitekim panelin soru-cevap bölümünde söz alan Türk diasporası içerisindeki eğitimciler ve veliler, okul ortamında çocukların hedef gösterilmesi, sınıf içerisinde dışlanma hissi yaşamaları, damgalanma riskiyle karşı karşıya kalmaları ve aidiyet duygularının zedelenmesi ihtimaline dikkat çekmiştir.¹⁰ Özellikle öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin süreci nasıl yöneteceği, çocukların okul ortamında nasıl bir muameleyle karşılaşacağı ve bunun uzun vadede çocukların toplumsal aidiyetleri üzerindeki etkileri önemli bir tartışma başlığı haline gelmiştir. Bu durum, başörtüsü yasağı tartışmalarının yalnızca eğitim politikası veya din özgürlüğü bağlamında değil; genç kuşakların kimlik inşası, toplumsal kabul ve aidiyet süreçleri açısından da değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Başörtüsü yasağı tartışmalarının bir diğer önemli boyutu ise aidiyet, toplumsal kabul ve kimlik inşası üzerindeki etkileridir. Özellikle Avusturya'daki üçüncü kuşak Türk ve Müslüman gençler, yalnızca göçmen veya diaspora kimliği üzerinden tanımlanamayacak daha karmaşık bir aidiyet ilişkisine sahiptir. Almanca konuşan, Avusturya eğitim sisteminde yetişen ve gündelik hayatını Avusturya toplumunun içerisinde sürdüren bu kuşak, çoğu zaman ulus ötesi bir kimlik geliştirmektedir. Ancak buna rağmen Avusturya toplumunda özellikle Müslüman görünürlüğü üzerinden şekillenen dışlayıcı söylemler, üçüncü kuşağın kendisini tam anlamıyla “Avusturyalı” olarak hissedebilmesini zorlaştırmaktadır.

⁸ Perspektive, “Başörtüsü Yasağı Bilgilendirme ve Farkındalık Paneli”, konuşmacı: Ümit Vural (IGGÖ Başkanı), 9 Mayıs 2026, Viyana-Avusturya. (Araştırmacı Notları).

⁹ A.g.e.

¹⁰ A.g.e.

Nitekim Avusturya'daki üçüncü kuşak Türk diasporası üzerine yapılan araştırmada da görüldüğü üzere, katılımcı anlatıları aidiyet duygusunun yalnızca bireysel tercihlerle değil, toplumun kabul mekanizmalarıyla da şekillendiğini ortaya koymaktadır.¹¹ Bir katılımcının ifade ettiği üzere, “Avusturya’ya aidiyet hissetmem için benden ziyade toplumun bunu kabul etmesi gerekiyor.” Buna bağlı olarak bazı katılımcılar, toplum tarafından tam anlamıyla “Avusturyalı” olarak kabul edilmediklerini hissettikleri için Türk kimliğiyle daha güçlü bir özdeşleşme geliştirdiklerini ifade etmektedir. Bu durum literatürde “re-etnikleşme” olarak tanımlanan süreci güçlendirebilmektedir.¹² Başka bir ifadeyle, kamusal alanda dışlandığını veya sürekli öteki olarak konumlandırıldığını hisseden bireyler, etnik ve dini kimliklerine daha güçlü biçimde yönelmektedir.

Bu tür deneyimler, bireysel olaylar olmanın ötesinde Müslüman gençlerin kamusal alandaki meşruiyetinin sorgulanması olarak da algılanmaktadır. Bu bağlamda başörtüsü yasağı, yalnızca dini özgürlükler açısından değil; toplumsal bütünleşme ve aidiyet politikaları açısından da değerlendirilmelidir. Çünkü entegrasyon amacıyla savunulan yasaklayıcı politikalar, uzun vadede tam tersine sonuçlar doğurarak Türk ve Müslüman gençlerin dışlanmışlık hissini artırabilmekte ve re-etnikleşme süreçlerini hızlandırabilmektedir. Dolayısıyla başörtüsü yasağı tartışmaları, Avrupa’daki Müslüman gençlerin toplumsal kabul, eşit yurttaşlık ve aidiyet arayışları bağlamında da ele alınması gereken çok boyutlu bir meseleye dönüşmektedir.

Nitekim tartışmanın yalnızca Müslüman toplum içerisinde değil, daha geniş bir toplumsal zeminde de karşılık bulmaya başlaması bu durumun önemli göstergelerinden biridir. Bir diğer dikkat çekici gelişme ise IGGÖ’nün süreçte yalnız hareket etmemesidir. Katolik Kilisesi başta olmak üzere diğer dini cemaatlerin de yasağa karşı açıklamalar yapması, tartışmanın yalnızca Müslümanlara ilişkin bir mesele olmadığını göstermektedir.¹³ Böylece konu, din özgürlüğü, eşit yurttaşlık ve temel haklar bağlamında daha geniş bir toplumsal tartışmaya dönüşmüştür.

Avusturya Parlamentosu’nda 11 Aralık 2025 tarihinde kabul edilen düzenleme, ÖVP, SPÖ, NEOS ve FPÖ’nün desteğiyle yasalaşmıştır. Avusturya hükümeti yasağı “çocukların korunması” ve “özgürleşmesi” söylemiyle savunmaktadır.¹⁴

¹¹ M. Mustafa İyi, *Türkiye-Avusturya İşgücü Anlaşması’nın 60. Yılında Üçüncü Kuşakla Konuşmalar*, Nobel Bilimsel Yayıncılık, Ankara, 2025.

¹² A.g.e.

¹³ Ümit Vural, “Başörtüsü Yasağı Bilgilendirme ve Farkındalık Paneli”, araştırmacı notları.

¹⁴ ORF, “Breite Mehrheit für Kopftuchverbot”, 11 Aralık 2025, <https://orf.at/stories/3414100/> (Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2026).

Entegrasyon Bakanı Claudia Plakolm, başörtüsünü “küçük kız çocukları açısından baskının sembolü”¹⁵ olarak tanımlamış; NEOS Grup Başkanı Yannick Shetty ise yasağın “kız çocuklarının özgürlüğünü koruma amacı taşıdığını”¹⁶ savunmuştur. Ancak yasağın eleştirilenleri, düzenlemenin fiilen yalnızca Müslüman kız çocuklarını hedef aldığını ve önceki Anayasa Mahkemesi kararını dolaylı biçimde aşmaya çalıştığını belirtmektedir.¹⁷ Nitekim yasa metninde başörtüsü, “İslami geleneklere göre başı örten kıyafet” şeklinde tanımlanmıştır.¹⁸ Bu durum, 2019’daki süreçten farklı olarak İslam karşıtı söylemlerin artık yalnızca aşırı sağ partiler tarafından değil, merkez siyaset tarafından da sahiplenildiğini göstermektedir. Özellikle FPÖ’nün yıllardır savunduğu söylemlerin bugün hükümet politikası haline gelmesi dikkat çekicidir.

¹⁵ Österreichisches Parlament, “Nationalrat beschließt Kopftuchverbot für unter 14-jährige Schülerinnen”, 11 Aralık 2025, https://www.parlament.gv.at/aktuelles/pk/jahr_2025/pk1172 (Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2026).

¹⁶ ORF, “Breite Mehrheit für Kopftuchverbot”.

¹⁷ ORF Religion, “Muslime kritisieren Gesetzesentwurf zu Kopftuchverbot”, 2025, <https://religion.orf.at/stories/3231953/> (Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2026).

¹⁸ Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung, “Begutachtungsentwurf zum Kopftuchverbot”, https://www.bmb.gv.at/Themen/schule/schulrecht/erk/ng_begutachtung/bg_ktv.html (Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2026).

Tablo 1. 2019 ve 2025 Avusturya Başörtüsü Yasalarının Karşılaştırılması

BAŞLIK	2019 DÜZENLEMESİ	2025 DÜZENLEMESİ
Siyasi Dönem / Koalisyon	ÖVP-FPÖ koalisyonu	ÖVP-SPÖ-NEOS koalisyonu (FPÖ destek verdi)
Yasağın Kapsadığı Yaş Grubu	10 yaş altı öğrenciler	14 yaş altı öğrenciler
Kapsadığı Okullar	Ağırlıklı olarak devlet ilkokulları; özel okullar kapsam dışı kaldı	Kamu ve özel okulların tamamı kapsama dahil edildi
Eğitim Kademesi	İlkokullar	İlkokul + alt ortaöğretim düzeyi
Yasa Metnindeki Tanım	“İdeolojik veya dini baş örtüsü” ifadesi kullanıldı	“İslami geleneklere uygun baş örtüsü” ifadesi daha açık şekilde yer aldı
Fiilen Hedeflenen Grup	Müslüman kız çocukları	Müslüman kız çocukları
Kipa / Patka Durumu	Yahudi kipa ve Sih patka açık biçimde kapsam dışında bırakıldı	Uygulamada yine yalnızca İslami başörtüsü hedef alındı
Hükümetin Temel Gereçesi	Entegrasyon, “siyasal İslam”, kadın özgürlüğü	Çocuk koruma, erken yaşta baskının önlenmesi, “özgürleşme” söylemi
Merkez Siyasetin Pozisyonu	Yasak daha çok FPÖ söylemiyle özdeşleşmişti	Merkez partiler de yasağı destekledi; söylem ana akımlaştı
Anayasal Durum	2020’de Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi	Yeniden Anayasa Mahkemesi’ne taşındı; süreç devam ediyor
Mahkemenin Temel İtirazı	Yasa yalnızca Müslümanları hedef aldığı için eşitlik ve din özgürlüğü ilkelerine aykırı bulundu	Aynı gerekçeler yeniden tartışılıyor
Velilere Yaptırım	Daha sınırlı uygulama tartışması vardı	Para cezaları ve idari süreçler öngörülüyor
Okul Yönetiminin Rolü	Görece sınırlıydı	Öğretmen -> müdür -> okul otoritesi -> veli görüşmesi şeklinde kurumsal takip mekanizması oluşturuldu
Toplumsal Etki Tartışması	Daha çok sembolik siyaset olarak değerlendirildi	Çocukların aidiyeti, psikolojik etkiler ve toplumsal dışlanma daha yoğun tartışılıyor
IGGÖ’nün Yaklaşımı	Hukuki mücadele ağırlıklı	Hukuki + toplumsal + medya + dini cemaatlerle ortak mücadele stratejisi
Dini Cemaatlerin Pozisyonu	Tartışma daha sınırlıydı	Katolik Kilisesi ve diğer dini cemaatler daha görünür şekilde karşı çıktı
Siyasal Anlamı	Aşırı sağın gündemi	Aşırı sağ söyleminin merkez siyasette normalleşmesi

2019 ve 2025 düzenlemeleri arasındaki temel fark, yasağın kapsamının genişlemesi kadar siyasal meşruiyet alanının da genişlemiş olmasıdır. 2019'daki düzenleme daha çok aşırı sağ siyasetin gündemi olarak değerlendirilirken, 2025 düzenlemesinde merkez siyasetin de benzer söylemleri benimsemesi, Avrupa'da İslam karşıtı politikaların giderek normalleştiğine işaret etmektedir. Özellikle yasağın kamu okullarının ötesine geçerek özel okulları da kapsamı, devletin Müslüman görünürlüğüne yönelik müdahale alanını genişlettiği yönündeki eleştirileri güçlendirmektedir.

C. HUKUKİ TARTIŞMALAR VE TOPLUMSAL BOYUT

İGGÖ Başkanı Ümit Vural, açıklamalarında meselenin yalnızca hukuki bir mesele olmadığını vurgulamaktadır.¹⁹ Vural'a göre altı yıl önce Anayasa Mahkemesi'nde kazanılan davaya rağmen aynı tartışmanın daha geniş kapsamla geri dönmesi, Müslüman toplumun yalnızca hukuki mücadeleyle yetinmemesi gerektiğini göstermektedir. Mahkemeye göre yasa görünürde genel bir düzenleme gibi sunulsa da fiilen yalnızca Müslüman kız çocuklarını hedef almaktadır. Çünkü yasa metninde "ideolojik veya dini olarak etkilenmiş baş örtüleri" ifadeleri kullanılsa da uygulamada yalnızca İslami başörtüsü yasak kapsamına alınmıştır. Bu durum, devletin dini topluluklar karşısında tarafsız olması gerektiği yönündeki anayasal ilkeyle çelişmektedir.

Bir diğer tartışma konusu ise din özgürlüğüdür. Avusturya Anayasası ve European Court of Human Rights içtihatları, bireylerin dini inançlarını kamusal alanda ifade etme hakkını korumaktadır.²⁰ Başörtüsü takmak da bu kapsamda dini pratiğin görünür bir parçası olarak değerlendirilmektedir.²¹ Bu nedenle yasağın, dini özgürlüğe ölçsüz müdahale oluşturduğu ileri sürülmektedir.

Hukuki eleştirilerin üçüncü boyutu eşitlik ilkesidir. Düzenleme yalnızca belirli bir dini grubun görünür sembolünü hedef aldığı için farklı dini topluluklar arasında eşitsiz uygulama doğurduğu savunulmaktadır. Örneğin Hristiyan veya Yahudi dini sembollerine aynı ölçüde müdahale edilmemesi, yasağın seçici bir karakter taşıdığı eleştirilerine yol açmaktadır. İGGÖ bu noktaya dikkat çekerek, hazırlattıkları uzman hukuk raporunda yasanın "devletin dini ve ideolojik tarafsızlık ilkesine aykırı" olduğunu vurgulandığını ifade etmektedir. İGGÖ'ye göre yasa, bireysel vakaları hedef almak yerine genel bir yasak getirdiği için anayasal açıdan sorunludur.

¹⁹ Ümit Vural, "Başörtüsü Yasağı Bilgilendirme ve Farkındalık Paneli", araştırmacı notları.

²⁰ VfGH, "Verhüllungsverbot an Volksschulen ist verfassungswidrig"

²¹ Islamische Glaubensgemeinschaft in Österreich (İGGÖ), "Gutachten sieht Kopftuchverbot für unter 14-Jährige als verfassungswidrig", Der Islam, 21 Nisan 2026, <https://www.derislam.at/2026/04/21/gutachten-sieht-kopftuchverbot-fuer-unter-14-jaehrige-als-verfassungswidrig> (Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2026).

Ayrıca, düzenlemenin “çocukları koruma” gerekçesiyle savunulmasına rağmen çocukların eğitim ortamında dışlanmasına ve damgalanmasına neden olabileceğini belirtmektedir. Özellikle küçük yaşta öğrencilerin sınıf içinde hedef gösterilmesi veya öğretmen-öğrenci ilişkilerinin bu tartışma üzerinden şekillenmesi, eğitim hakkı ve çocuk psikolojisi açısından da anayasal sorunlar doğurabilecek bir alan olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle mevcut yasa, yalnızca din özgürlüğü açısından değil; eşitlik ilkesi, devletin tarafsızlığı, ayrımcılık yasağı ve çocuk hakları bağlamında da ciddi anayasal tartışmalara konu olmaktadır.

D. SONUÇ VE POLİTİKA ÖNERİLERİ

Avusturya’da 14 yaş altı başörtüsü yasağının yeniden gündeme gelmesi, Avrupa’da yükselen İslam karşıtlığının hukuki ve siyasal boyutlarını göstermesi bakımından dikkat çekici bir örnektir. Tartışma başörtüsünün ötesinde Müslümanların görünürlüğünün nasıl algılandığı, entegrasyon politikalarının hangi sınırlar üzerinden tanımlandığı ve Avrupa toplumlarında din özgürlüğünün ne ölçüde korunacağıyla doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle mesele yalnızca yerel bir eğitim politikası tartışması olarak değil; Avrupa’da İslam karşıtlığının kurumsallaşması, Müslüman toplulukların kamusal meşruiyeti, aidiyet duygusu ve diaspora hakları bağlamında değerlendirilmesi gereken çok boyutlu bir süreç olarak öne çıkmaktadır.

Başörtüsü yasağına ilişkin tartışmalar her ne kadar “14 yaş” sınırı üzerinden yürütülse de burada asıl mesele yalnızca yaş kriteri değildir. Daha önce mahkeme kararlarıyla korunmuş bir hakkın yeniden siyasal müdahalenin konusu haline getirilmesi, Müslümanların kamusal alandaki görünürlüğünün sınırlandırılması ve dini kimliklerinin baskılanması yönündeki kaygıları artırmaktadır. Özellikle düzenlemenin anayasal eşitlik ilkesi ve din özgürlüğü bağlamında tartışmalı bir zemine sahip olması, yasağın yalnızca hukuki değil aynı zamanda sembolik bir mesaj taşıdığı yönündeki değerlendirmeleri güçlendirmektedir. Bu nedenle konuya yönelik toplumsal ve hukuki itirazların yalnızca mevcut düzenlemeyle sınırlı olmadığı; gelecekte benzer yasakların ve kısıtlayıcı uygulamaların önünü açabilecek bir süreçte karşı demokratik refleks geliştirme çabası olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Zira bu tür hukuki düzenlemeler, uzun vadede Müslüman toplulukların kamusal alanda baskılanmasına, toplumsal hayatta daha görünür biçimde hedef gösterilmesine ve dışlayıcı söylemlerin normalleşmesine zemin hazırlayabilmektedir. Özellikle belirli bir dini grubun sürekli “uyum sorunu”, “güvenlik riski” veya “toplumsal problem” bağlamında tartışılması, Müslüman bireylerin kamusal meşruiyetinin sorgulanmasına ve toplumsal kutuplaşmanın derinleşmesine neden olabilmektedir. Bu nedenle münferit vakalardan hareketle

tüm Müslüman toplumu kapsayan yasaklayıcı politikalar geliştirilmesi yerine, çocuklara yönelik baskı veya zorlamaya ilişkin iddiaların bireysel vakalar üzerinden değerlendirilmesi ve hukuki süreçlerin bu çerçevede işletilmesi daha kapsayıcı ve hukuk devleti ilkeleriyle uyumlu bir yaklaşım olacaktır. Aksi halde topyekûn bir dini topluluğun kolektif biçimde sorun alanı olarak görülmesi, toplumsal uyumu güçlendirmek yerine zayıflatma riski taşımaktadır.

Avusturya'daki başörtü meselesinde Avusturya'daki Türk diasporasının farklı kesimlerinin ortak bir zeminde buluşabilmesi önem taşımaktadır. Bu nedenle konunun sadece muhafazakâr veya dindar kesimlerin ötesinde anayasal haklar, eşit yurttaşlık, din özgürlüğü ve devletin tarafsızlığı ilkeleri açısından tüm diaspora aktörlerinin ortak meselesidir. Bu nedenle farklı dünya görüşlerine sahip diaspora gruplarının meseleye yalnızca dini bir tartışma olarak değil, temel haklar ve demokratik hukuk devleti bağlamında yaklaşması önemlidir.

Her ne kadar mevcut tartışma başörtüsü üzerinden şekilleniyor olsa da belirli bir dini veya kültürel görünürlüğü hedef alan yasaklayıcı düzenlemelerin zaman içerisinde başka alanlara genişleme riski taşıdığı göz ardı edilmemelidir. Bu tür uygulamalar, kamusal alanda hangi kimliklerin “makbul” veya “sorunlu” olarak görüleceğine ilişkin yeni sınırlar oluşturabilmekte ve uzun vadede farklı yaşam tarzları, kültürel pratikler veya kimlik göstergeleri üzerinde de baskı mekanizmalarının gelişmesine zemin hazırlayabilmektedir. Dolayısıyla söz konusu yasağın uygulanması, yalnızca belirli bir kıyafet düzenlemesi değil; Müslüman görünürlüğünün sınırlandırılması ve kamusal alanda sindirme politikalarının normalleşmesi açısından sembolik bir eşik olarak da değerlendirilmelidir. Bu nedenle bugün yalnızca belirli bir kesimi etkiliyor gibi görünen düzenlemelerin, gelecekte Türk diasporası içerisindeki farklı toplumsal ve ideolojik grupları da etkileyebilecek daha geniş kısıtlayıcı politikaların önünü açabileceği dikkate alınmalıdır.

Türkiye açısından bakıldığında ise bu süreç, 12. Kalkınma Planı'nda vurgulanan ayrımcılık ve İslam karşıtlığıyla mücadele hedefleriyle doğrudan ilişkilidir. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (AYBÜ-GPM) olarak, Türk diasporasının karşı karşıya kaldığı

ayrımcılık, dışlanma ve temel hak ihlallerinin akademik ve politika odaklı çalışmalar çerçevesinde ele alınmasını önemli görmekteyiz. Avusturya örneğinde görüldüğü üzere din özgürlüğü, aidiyet, toplumsal kabul ve diaspora hakları ekseninde ortaya çıkan gelişmelerin disiplinlerarası çalışmalarla değerlendirilmesi; karar alıcılar, sivil toplum kuruluşları ve kamuoyu açısından politika üretimi bakımından önem taşımaktadır.

Bu çerçevede aşağıdaki politika önerilerimiz öne çıkmaktadır:

- Avusturya'daki Türk ve Müslüman sivil toplum kuruluşlarının hukuki takip, raporlama ve kamuoyu oluşturma kapasiteleri güçlendirilmelidir.
- Başörtüsü yasağının çocuklar ve aileler üzerindeki toplumsal, psikolojik ve aidiyet temelli etkilerine ilişkin akademik çalışmalar desteklenmelidir.
- Avusturya'daki Türk diasporası içerisindeki farklı ideolojik ve toplumsal gruplar, temel haklar ortak paydasında bir araya gelerek ortak demokratik refleks geliştirmelidir.
- Medya, akademi ve sivil toplum alanında Türk ve Müslüman bireylerin kamusal temsil kapasitesi artırılmalıdır.
- Barışçıl yürüyüşler, basın açıklamaları ve kamuoyu kampanyalarıyla konunun görünürlüğü artırılmalıdır.
- Avusturya'daki ayrımcı uygulamalar, Türkiye ile Avusturya arasındaki diplomatik temaslarda, bakanlık düzeyindeki görüşmelerde ve arka kapı diplomasisi süreçlerinde düzenli biçimde gündeme taşınmalı; konu yalnızca iç politika tartışması olarak değil, Avrupa'daki Türk diasporasının temel hak ve özgürlükleri bağlamında ele alınmalıdır.
- Avrupa'daki İslam karşıtı uygulamaların güvenlik veya entegrasyon meselesinin haricinde temel haklar ve eşit yurttaşlık sorunu olduğu uluslararası platformlarda daha görünür şekilde vurgulanmalıdır.

EXTENDED ABSTRACT

This analysis examines the renewed debate surrounding the proposed ban on headscarves for girls under the age of 14 in Austria and evaluates the issue within the broader context of fundamental rights, Islamophobia, and the Turkish diaspora in Europe. Although headscarf-related debates are not new in Austria, the reintroduction of such a ban after the annulment of the 2019 regulation by the Austrian Constitutional Court demonstrates that anti-Muslim political discourse in Europe is no longer limited to far-right parties, but is increasingly normalized within mainstream politics.

The report argues that the current debate extends beyond a simple discussion on education policy or children's rights. Rather, it reflects broader tensions concerning religious freedom, Muslim visibility in the public sphere, integration policies, and the constitutional principle of state neutrality. In this regard, the Austrian case constitutes a significant example of how anti-Muslim narratives can become institutionalized through legal and political mechanisms.

The study first examines the historical background of the headscarf ban debates in Austria by comparing the 2019 regulation with the current 2025 proposal. While the previous regulation mainly targeted public primary schools, the new proposal broadens the scope by including private schools and extending the restriction to children under the age of 14. Furthermore, the report highlights that the legislation has been supported not only by conservative and far-right actors but also by mainstream political parties such as the Social Democratic Party (SPÖ) and the liberal NEOS, indicating the normalization of anti-Muslim discourse within Austrian politics.

The analysis also discusses the constitutional and legal dimensions of the issue. The Austrian Constitutional Court previously ruled that the 2019 ban violated the principles of equality and religious freedom, emphasizing that the regulation disproportionately targeted Muslim girls and contradicted the state's obligation of religious neutrality. Despite this ruling, the renewed attempt to introduce a similar regulation has generated new debates regarding constitutional rights and selective discrimination. In this context, the report also refers to the legal opinion commissioned by the Islamic Religious Community in Austria (IGGÖ), which argues that the proposed regulation is incompatible with constitutional principles.

Beyond the legal debate, the report emphasizes the social and psychological consequences of such policies, particularly for third-generation Turkish and Muslim youth in Austria. Drawing on participant narratives and findings from previous field research, the analysis argues that exclusionary political discourse surrounding Muslim visibility may weaken young people's sense of belonging and contribute to processes of re-ethnicization. Although many third-generation individuals grow up within Austrian society, speak German fluently, and develop transnational identities, experiences of discrimination and exclusion often prevent them from feeling fully accepted as "Austrian." Consequently, restrictive policies targeting Muslim identity markers may deepen feelings of alienation and reinforce defensive forms of ethnic and religious identification.

The report further argues that policies justified in the name of “integration” or “protecting children” may ultimately produce the opposite effect by stigmatizing Muslim communities and increasing social polarization. Instead of targeting entire religious communities through broad legal restrictions, allegations of coercion or pressure regarding headscarves should be addressed individually through existing legal and social mechanisms. Otherwise, such regulations risk legitimizing broader forms of exclusion and normalizing anti-Muslim sentiment within society.

Finally, the analysis underlines the importance of collective democratic responses among different segments of the Turkish diaspora in Austria. The issue should not be viewed solely as a concern of conservative or religious groups; rather, it relates to broader principles such as constitutional rights, equal citizenship, religious freedom, and democratic pluralism. In line with the objectives outlined in Türkiye’s 12th Development Plan regarding discrimination and Islamophobia, the report highlights the importance of strengthening academic research, civil society engagement, legal monitoring, and diplomatic dialogue concerning the rights of Turkish and Muslim communities abroad. Overall, the Austrian headscarf ban debate illustrates not merely a controversy over clothing regulations, but a broader struggle over the legitimacy of Muslim identity, public visibility, and equal citizenship in contemporary Europe.

KAYNAKÇA

Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung. (t.y.). *Begutachtungsentwurf zum Kopftuchverbot*. https://www.bmb.gv.at/Themen/schule/schulrecht/erk/ng_begutachtung/bg_ktv.html

Islamische Glaubensgemeinschaft in Österreich (IGGÖ). (2026, 21 Nisan). *Gutachten sieht Kopftuchverbot für unter 14-Jährige als verfassungswidrig*. *Der Islam*. <https://www.derislam.at/2026/04/21/gutachten-sieht-kopftuchverbot-fuer-unter-14-jaehrige-als-verfassungswidrig>

İyi, M. M. (2025). *Türkiye-Avusturya işgücü Anlaşması'nın 60. yılında üçüncü kuşakla konuşmalar*. Nobel Bilimsel Yayıncılık.

ORF. (2025, 11 Aralık). *Breite Mehrheit für Kopftuchverbot*. <https://orf.at/stories/3414100/>

ORF Religion. (2025). *Muslime kritisieren Gesetzesentwurf zu Kopftuchverbot*. <https://religion.orf.at/stories/3231953/>

Österreichisches Parlament. (2025, 11 Aralık). *Nationalrat beschließt Kopftuchverbot für unter 14-jährige Schülerinnen*. https://www.parlament.gv.at/aktuelles/pk/jahr_2025/pk1172

Perspektive. (2026, 9 Mayıs). *Başörtüsü yasağı bilgilendirme ve farkındalık paneli* [Panel]. Viyana, Avusturya.

Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2023). *On ikinci kalkınma planı (2024-2028)*. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı.

The Guardian. (2019, 16 Mayıs). *Austria approves headscarf ban in primary schools*. <https://www.theguardian.com/world/2019/may/16/austria-approves-headscarf-ban-in-primary-schools>

Ümit Vural. (2026, 9 Mayıs). *Başörtüsü yasağı bilgilendirme ve farkındalık paneli* [Konuşma notları]. Viyana, Avusturya.

Verfassungsgerichtshof Österreich (VfGH). (2020, 11 Aralık). *Verhüllungsverbot an Volksschulen ist verfassungswidrig*. https://www.vfgh.gv.at/medien/Verhuellungsverbot_an_Volksschulen_ist_verfassungswid.de.php

ÖZGEÇMİŞ

► **M. Mustafa İyi**, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak görev yapmakta, aynı zamanda üniversite bünyesindeki Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde Müdür Yardımcılığı görevini sürdürmektedir. Akademik çalışmalarını Avrupa'daki Türk diasporasında göç, kimlik ve aidiyet ilişkileri üzerine yoğunlaştıran İyi'nin ilgi alanları arasında göç sosyolojisi, kimlik politikaları ve özellikle genç kuşakların deneyimleri bağlamında Türk diasporası yer almakta olup, ileri düzeyde Almanca ve İngilizce bilmektedir.

AYBÜ-GPM HAKKINDA

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (AYBÜ-GPM), 2015 yılında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi bünyesinde göç, insan hareketlilikleri ve Türk diasporasına ilişkin süreçleri izlemek, takip etmek; bu konularda araştırmalar, projeler hazırlamak, yürütmek ve raporlar hazırlamak üzere kurulmuştur.

ABOUT AYBU-MPC

Ankara Yıldırım Beyazıt University Migration Policies Application and Research Center (AYBU-MPC) was established in 2015 within Ankara Yıldırım Beyazıt University to monitor and analyze migration, human mobility, and issues related to the Turkish diaspora, as well as to conduct research projects and prepare policy-oriented reports in these fields.

AYBÜ - GPM
GÖÇ POLİTİKALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

AYBÜ - GPM
GÖÇ POLİTİKALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ